

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2017. gada 11. decembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] un [...] (turpmāk arī – Pieteikuma iesniedzējas) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 187/2017),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējas lūdz Satversmes tiesu atzīt:

1.1. Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmo daļu un 17.² panta pirmās daļas 4. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam;

1.2. Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punktu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

2. Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa noteic, ka pēc iecelšanas amatā administrators reizi divos gados, skaitot no amatā iecelšanas dienas vai iepriekšējā kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas dienas, kārtos kvalifikācijas eksāmenu.

Šā likuma 17.² panta pirmās daļas 4. punkts paredz, ka maksātnespējas administrācijas direktors ar lēmumu atceļ administratoru no amata citstarp gadījumā, ja

administrators nepamatoti nav kārtojies kvalifikācijas eksāmenu vai, kārtojot atkārtotu kvalifikācijas eksāmenu, saņēmis negatīvu vērtējumu.

Savukārt Maksātspējas likuma pārejas noteikumu 35. punkts noteic: “Administratoriem, kuriem sertifikāti izsniegti saskaņā ar šā likuma regulējumu, kas bija spēkā līdz dienai, kad stājās spēkā grozījumi par kvalifikācijas eksāmena kārtošanu un administratora iecelšanu amatā, un kuru sertifikāti ir derīgi šo grozījumu spēkā stāšanās dienā, ir tiesības pildīt administratora pienākumus, pamatojoties uz izsniegto sertifikātu. Pēc sertifikāta derīguma termiņa beigām administratoram ir pienākums kārtot kvalifikācijas eksāmenu tuvākajā tā rīkošanas reizē. Ja administrators kvalifikācijas eksāmenu nekārto vai kārto, bet saņem negatīvu vērtējumu, viņš zaudē tiesības pildīt administratora pienākumus.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā minētie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējas ir tiesīgas iesniegt pieteikumu,

ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot apgalvojumu, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības. Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*). Personai ir jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada tieši viņai pamattiesību aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu*).

7. Pieteikuma iesniedzēja [...] ir maksātnespējas administratore kopš (gads), kad viņai izsniegts sertifikāts par tiesībām veikt maksātnespējas procesa administratora pienākumus. Ar biedrības “Latvijas Sertificēto maksātnespējas procesa administratoru asociācija” (datums) lēmumu [...] atkārtoti izsniegts administratora sertifikāts, nosakot tā darbības termiņu līdz (datums). (datums) [...] kārtojusi kvalifikācijas eksāmenu. Ar Maksātnespējas administrācijas (datums) lēmumu nolemts izbeigt Pieteikuma iesniedzējai izsniegtā sertifikāta darbību, jo viņa kvalifikācijas eksāmenā ieguvusi negatīvu vērtējumu.

Attiecībā uz [...] ir piemērots Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkts, kas paredz īpašu kārtību sertificētiem administratoriem ieņemt sertificēta maksātnespējas administratora amatu pēc jaunās eksaminācijas kārtības. Savukārt Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa un 17.² panta pirmās daļas 4. punkts attiecībā uz [...] netiks piemērots, jo viņa nav iecelta administratora amatā.

Līdz ar to šā lēmuma 1.1. punktā norādītais prasījums attiecībā uz [...] neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām. Savukārt šā lēmuma 1.2. punktā norādītais prasījums attiecībā uz [...] atbilst

Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms. Tas nozīmē, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12.1. punktu*). Vērtējot nākotnē sagaidāmu personas pamattiesību ierobežojumu un izlemjot jautājumu par lietas ierosināšanu, Satversmes tiesa ņem vērā gan risku, ka šis ierobežojums nenovēršami skars konkrēto personu, gan arī iespējamo personas tiesisko interešu aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. 2009-111-01 10. punktu*).

[..] kopš (gads) ir maksātnespējas administratore. Ar biedrības “Latvijas Sertificēto maksātnespējas procesa administratoru asociācija” (datums) lēmumu Pieteikuma iesniedzējai atkārtoti izsniegts administratora sertifikāts, nosakot tā darbības termiņu līdz (datums). (datums) [..] kārtojusi kvalifikācijas eksāmenu. Ar Maksātnespējas administrācijas (datums) lēmumu nolemts iecelt [..] maksātnespējas procesa administratora amatā, jo viņa ir nokārtojusi kvalifikācijas eksāmenu.

Pieteikumā nav pamatots, ka Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkts rada nelabvēlīgas sekas tieši Pieteikuma iesniedzējai [..]. No pieteikuma izriet, ka [..] pamattiesību aizskārums var radīt Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa un 17.² panta pirmās daļas 4. punkts. Proti, pēc administratora sertifikāta derīguma termiņa beigām viņai būs pienākums kārtot kvalifikācijas eksāmenu.

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. punktā norādītais prasījums attiecībā uz [..] neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām. Savukārt šā lēmuma 1.1. punktā norādītais prasījums attiecībā uz [..] atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

9. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas

otrais teikums nosaka, ka, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

9.1. Pieteikumā sniegts pamatojums, ka šā lēmuma 1.2. punkta prasījumā [...] nav iespēju savas tiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, [...] nav iespēju ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vērsties pret to, ka kvalifikācijas eksāmenā saņemts negatīvs vērtējums un viņa zaudē tiesības pildīt administratora pienākumus bez tiesībām atkārtoti kārtot kvalifikācijas eksāmenu.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no dienas, kad Maksātnespējas administrācija pieņēmusi lēmumu, ar kuru nolemts izbeigt [...] administratora sertifikāta darbību, tas ir, no (datums). Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. punkta prasījums attiecībā uz [...] atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

9.2. Ņemot vērā, ka [...] pamattiesību aizskārums varētu rasties nākotnē, uz izskatāmo pieteikumu šā lēmuma 1.1. punkta prasījumā nav attiecināmas Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturtās daļas prasības.

10. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

10.1. Pieteikuma iesniedzējas lūgšanas izvērtēt Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmās daļas un 17.² panta pirmās daļas 4. punkta, kā arī Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkta (turpmāk arī – apstrīdētās Maksātnespējas likuma normas) atbilstību Satversmes 91. pantā garantētajam vienlīdzības principam.

Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkts, paredzot tikai vienu kvalifikācijas eksāmena kārtošanas reizi, nostāda Pieteikuma iesniedzējas nevienlīdzīgā situācijā iepretim personām, kas atbilstoši Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmajai daļai kvalifikācijas eksāmenu var kārtot atkārtoti. Turklāt attiecībā uz prasību par kvalifikācijas eksāmena kārtošanu pēc būtības maksātnespējas administratori atrodoties

vienādos un salīdzināmos apstākļos ar personām, kuras ieņem tiesneša, prokurora, zvērināta advokāta, zvērināta notāra vai zvērināta tiesu izpildītāja amatu. Pret maksātnespējas administratoriem nepamatoti esot noteikta atšķirīga attieksme, jo citām minētajām personām, ja vispār ir nepieciešams kārtot kvalifikācijas eksāmenu, tad tas ir jādara reizi piecos gados, nevis reizi divos gados.

Izvērtējot normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, noskaidro: pirmkārt, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; otrkārt, vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; treškārt, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*). Nosakot atšķirīgu attieksmi, samērīguma princips ir ievērots, ja: 1) likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko no atšķirīgās attieksmes iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2010-29-01 16. punktu*).

Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkts paredz administratora ienākšanu profesijā atbilstoši jaunajām maksātnespējas administratora amata prasībām. Atbilstoši Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 37. punktam administratora, kuram 2016. gada 22. decembra grozījumu spēkā stāšanās laikā bija derīgs maksātnespējas administratora sertifikāts, iecelšana amatā notiek pēc kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas. Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkts paredz kārtību, kādā šīs personas izpilda ar 2016. gada 22. decembra grozījumiem noteiktās maksātnespējas administratora iecelšanas amatā prasības (*sk. Maksātnespējas likuma 13. un 13.¹ pantu*). Savukārt Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa paredz regulāru eksamināciju pēc administratora iecelšanas amatā.

Tomēr Pieteikuma iesniedzējas nav pamatojušas, ka personas, uz kurām attiecas apstrīdētās Maksātnespējas likuma normas, atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar personām, uz kurām attiecas Maksātnespējas likuma 16.² panta pirmā daļa, vai atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar personām, kuras ieņem tiesneša, prokurora, zvērināta advokāta, zvērināta notāra vai zvērināta tiesu izpildītāja amatu.

Līdz ar to juridiskais pamatojums par apstrīdēto Maksātnespējas likuma normu atbilstības izvērtēšanu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

10.2. Pieteikuma iesniedzējas lūdz vērtēt apstrīdēto Maksātnespējas likuma normu atbilstību Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka būtisks tiesību brīvi izvēlēties nodarbošanos elements ir tiesības saglabāt esošo nodarbošanos, kas savukārt ietver arī tiesības turpināt šo nodarbošanos nākotnē (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 14.2. punktu*). Vienlaikus Satversmes 106. pants neliedz valstij noteikt prasības, kas jāizpilda, lai konkrētu nodarbošanos varētu īstenot. Piemēram, var pieprasīt nokārtot valsts noteiktus pārbaudījumus. Tomēr šādām prasībām ir jābūt pamatotām (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2006-29-0103 15. punktu un 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 14.2. punktu*).

Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības saglabāt esošo nodarbošanos var tikt ierobežotas, taču Satversmes tiesai ir jāizvērtē, vai ierobežojums ir attaisnojams, proti, vai: 1) tas ir noteikts ar likumu; 2) tam ir leģitīms mērķis; 3) tas ir samērīgs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-21-01 secinājumu daļas 2. punktu*). Vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai: 1) likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 25. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējas apstrīdēto Maksātnespējas likuma normu radīto Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietverto pamattiesību ierobežojumu saista ar to, ka maksātnespējas administratoriem esot regulāri jākārt kvalifikācijas eksāmens. Tas neesot pamatots līdzeklis, lai novērstu sabiedrības šaubas par administratoru negodprātīgu vai pretlikumīgu rīcību. Ņemot vērā kvalifikācijas eksāmena saturu, nevarot uzskatīt, ka kvalifikācijas eksāmenu nenokārtos ļaunprātīgs administrators, bet nokārtos tas administrators, kas savus pienākumus pilda godprātīgi.

Tomēr pieteikumā nav ietverti juridiski argumenti tam, ka likumdevēja rīcība šādu papildu prasību izvirzīšanai maksātnespējas procesa administratoriem nav pamatota. Pieteikuma iesniedzējas savu pamattiesību ierobežojumu saista ar administratoriem noteiktā kvalifikācijas eksāmena saturu konkrētajā gadījumā.

Līdz ar to juridiskais pamatojums par apstrīdēto Maksātnespējas likuma normu atbilstības izvērtēšanu Satversmes 106. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

10.3. Pieteikuma iesniedzēja [...] lūdz vērtēt arī Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkta atbilstību no Satversmes izrietošajam tiesiskās paļāvības principam. Pieteikuma iesniedzējai [...], ņemot vērā, ka likumdevējs ilgstoši noteicis vienvēidīgu atkārtotās administratora amata tiesību ieguves procedūru, esot radusies tiesiskā paļāvība, ka maksātnespējas administratora sertifikāta termiņš tiks pagarināts, pārbaudot vienīgi to, vai administratora darbība atbilst normatīvo aktu prasībām un vai veikti nepieciešamie kvalifikācijas celšanas pasākumi.

Satversmes tiesa, vērtējot, vai ir pārkāpts tiesiskās paļāvības princips, noskaidro: 1) vai personai bija tiesības paļauties uz to, ka tiesiskais regulējums netiks mainīts; 2) vai šāda paļaušanās bija saprātīga un pamatota; 3) vai likumdevējs, atkāpjoties no iepriekšējā tiesiskā regulējuma, bija paredzējis saudzējošu pāreju uz jauno regulējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 24. punktu*).

Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, vai konkrētajā gadījumā personas paļaušanās uz tiesiskā regulējuma nemainīgumu bijusi saprātīga un pamatota. Pieteikuma iesniedzēja [...] vien vispārīgi norādījusi, ka, izdarot izvēli par stāšanos maksātnespējas administratora amatā, viņai nebija pamata uzskatīt, ka viņa no šā amata vēlāk varētu tikt atcelta pat tad, ja nebūs pieļāvusi nekādus pārkāpumus savā amata pienākumu pildīšanā. Taču šādas vispārīgas norādes nav atzīstamas par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē. Turklāt pieteikumā nav arī pamatots, vai Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punktā paredzētā pārejas kārtība nenovērs tiesiskās paļāvības principa iespējamo pārkāpumu.

Līdz ar to juridiskais pamatojums par Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 35. punkta atbilstības izvērtēšanu Satversmes 1. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] un [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 187/2017).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 4. kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš